

แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน : กรณีการเรียไ้ไร

ปัจจุบันการเรียไ้ไรมีรูปแบบที่หลากหลายและมีความซับซ้อนมากขึ้น แม้แต่หน่วยงานของรัฐหรือข้าราชการพลเรือนเองก็มีการเรียไ้ไรเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐอยู่เสมอ เช่น การรับหรือบริจาคเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์สาธารณะ การทำนุบำรุงศาสนา การจัดสวัสดิการ การขอรับการสนับสนุนหรือการช่วยบรรเทาทุกข์ในเหตุการณ์สำคัญ ซึ่งถือว่าเป็นการเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นับว่าเป็นวัฒนธรรมที่งดงามของคนไทย แสดงออกถึงความมีน้ำใจ สอดคล้องกับค่านิยมไทย ๑๒ ประการ ตามนโยบายของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่ามีกรอาศัยค่านิยมและวัฒนธรรมที่ต้งามต่าง ๆ เหล่านี้แสวงหาผลประโยชน์ที่มีขอบ โดยทำการเรียไ้ไรที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบแอบแฝงอยู่ ทำให้เกิดความไม่เป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เกิดการใช้อำนาจหน้าที่ของข้าราชการโดยมิชอบ นำไปสู่ความเสี่ยงในการเกิดปัญหาการทุจริตประพฤตมิชอบและก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ข้าราชการทั่วไป ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนและเป็นความผิดทางวินัยได้

ก.พ. พิจารณาเห็นว่าเรื่องดังกล่าวมีประเด็นความเสี่ยงทางจริยธรรม เป็นการสร้างทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่นโดยไม่จำเป็น และเป็นช่องทางหนึ่งที่น่าไปสู่การทุจริตประพฤตมิชอบขึ้นในวงราชการ จึงวางแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน : กรณีการเรียไ้ไร ภายใต้กรอบของกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บังคับบัญชา และข้าราชการพลเรือนได้มีแนวทางปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมถึงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเรียไ้ไรอย่างเคร่งครัด เป็นการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมข้าราชการพลเรือนและปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลด้านการส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤตมิชอบในภาครัฐ

๑. วัตถุประสงค์

๑.๑ เพื่อให้ข้าราชการพลเรือนปฏิบัติตามแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนที่สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเรียไ้ไรอย่างเคร่งครัด

๑.๒ เพื่อให้หัวหน้าส่วนราชการและผู้บังคับบัญชาดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมทั้งกำกับดูแลข้าราชการพลเรือนในสังกัดให้ประพฤติปฏิบัติตนในกรณีการเรียไ้ไรได้อย่างถูกต้อง

๑.๓ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและลดความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางจริยธรรม ที่เกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของข้าราชการพลเรือน

๒. กลุ่มเป้าหมาย

แนวทางปฏิบัตินี้ให้ครอบคลุมถึง หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บังคับบัญชา ข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ และลูกจ้างในสังกัดราชการพลเรือน ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

๓. แนวทางปฏิบัติสำหรับข้าราชการพลเรือน : กรณีการเรียไร

๓.๑ ห้ามมิให้จัดให้มีการเรียไรที่มีขอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๙ มติคณะรัฐมนตรี และประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

๓.๒ ห้ามใช้หรือแสดงตำแหน่งหน้าที่ราชการให้ปรากฏในการดำเนินการเรียไร

๓.๓ ห้ามใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะข้าราชการพลเรือน สั่ง ขอร้อง หรือบังคับให้ผู้ได้บังคับบัญชา หรือบุคคลอื่นช่วยทำการเรียไรที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบและขั้นตอนของกฎหมาย

๓.๔ ห้ามมิให้นำผลการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติของผู้ได้บังคับบัญชา หรือบุคคลอื่นที่เกิดจากการเรียไรมาประกอบการพิจารณาให้คุณให้โทษ หรือใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล และไม่ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่น เกิดความเดือดร้อนหรือเกิดความอึดอัดใจ

๓.๕ ห้ามเรียไรจากข้าราชการ พ่อค้าและประชาชนเพื่อซื้อของขวัญให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หรือผู้บังคับบัญชา เนื่องในโอกาสต่าง ๆ เช่น ในวันเกิด วันขึ้นปีใหม่ การโยกย้าย เลื่อนตำแหน่ง การเลี้ยงรับรอง ข้าราชการผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชาที่ไปตรวจราชการ ฯลฯ หรือมอบในรูปของฝาก ของอภินันทนาการซึ่งมีราคาแพงและปราศจากเหตุตามปกติประเพณีนิยม หากประสงค์จะแสดงความยินดีหรือความปรารถนาดี ควรใช้บัตรอวยพรหรือการลงนามในสมุดอวยพรแทน

๓.๖ ห้ามจัดกิจกรรมที่กำหนดให้มีการจำหน่ายบัตรหรือบริจาคเงินหรือทรัพย์สินที่มีการกำหนดมูลค่าที่แน่นอน เช่น การจำหน่ายบัตรเข้าชมการแสดง การจำหน่ายบัตรเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกอล์ฟหรือกีฬาอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรหรือได้รับยกเว้นตามกฎหมาย

๓.๗ ห้ามใช้สัญลักษณ์ ตราสัญลักษณ์ หรือทรัพยากรของรัฐ เช่น บุคลากร ทรัพย์สิน และเวลาราชการดำเนินการเรียไร เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับยกเว้นตามกฎหมาย

๔. กลไกการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน : กรณีการเรียไร

๔.๑ หัวหน้าส่วนราชการและผู้บังคับบัญชา

- ต้องศึกษาและปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียไร ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของ

หน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๙ มติคณะรัฐมนตรี และประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และต้องดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี

- ต้องส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาประพฤติปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ในกรณีที่การรักษาวินัยของข้าราชการมิได้ดีขึ้น ผู้บังคับบัญชามีส่วนรับผิดชอบ เพราะมิได้เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้บังคับบัญชามีวินัย และมิได้ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ซึ่งผู้บังคับบัญชาอาจต้องรับผิดชอบวินัยด้วย (หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๑๒ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๖)

๔.๒ คณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการ

- ให้คณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการสอดส่องดูแลให้ข้าราชการพลเรือนปฏิบัติตามแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน : กรณีการเรียไร และนำไปสู่ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องพร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนพูดคุย หรือปรึกษาหารือถึงประเด็นความเสี่ยงของแต่ละส่วนราชการ เพื่อวางแนวทางการส่งเสริมและป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบจากกรณีการเรียไรที่อาจจะเกิดขึ้น

- ในกรณีที่ข้าราชการมีความเคลือบแคลงหรือสงสัยว่าเป็นการเรียไรที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรืออาจเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ให้ข้าราชการพลเรือนผู้นั้นยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อน แล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา หัวหน้าส่วนราชการ และคณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการพิจารณา เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว จึงปฏิบัติตามนั้น

๔.๓ ก.พ.

เพื่อให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของ ก.พ. ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘ (๗) ที่กำหนดให้มีหน้าที่ กำกับ ดูแล ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การบริหารทรัพยากรบุคคลของข้าราชการเพื่อรักษาความเป็นธรรมและมาตรฐานด้านการบริหารงานบุคคล รวมทั้งตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และอำนาจหน้าที่ของ ก.พ. ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๒๐ (๖) ที่กำหนดให้ ก.พ. มีหน้าที่ตอบข้อสงสัยหรือคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และข้อ ๒๑ ในกรณีที่เรื่องนั้นเป็นเรื่องสำคัญและมีผลกระทบในวงกว้าง และยังไม่มีความวินิจฉัยของ ก.พ. หรือผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วแต่กรณี คณะกรรมการจริยธรรมอาจส่งเรื่องให้ ก.พ. วินิจฉัยเพื่อกำหนดเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติต่อไป ทั้งนี้เพื่อควบคุม ดูแลแนวทางปฏิบัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งเป็นการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบที่อาจเกิดขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

๕. กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๕.๑ พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๔๘๗

๕.๒ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔

๕.๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔

๕.๔ ประกาศคณะกรรมการควบคุมการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ เรื่องการยกเว้นให้หน่วยงานของรัฐทำการเรียไรได้โดยไม่ต้องขออนุมัติต่อคณะกรรมการควบคุมการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ หรือคณะกรรมการควบคุมการเรียไรจังหวัด ตามข้อ ๑๙ (๔) และ (๕) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖

๕.๕ มติคณะรัฐมนตรี

๕.๕.๑ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ร. ๐๒๐๓/ว.๙๔ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๒ เรื่อง การเรียไรของทางราชการ

๕.๕.๒ หนังสือสำนักบริหารของนายกรัฐมนตรี ด่วน ที่ น.ว. ๑๐/ ๒๕๐๓ ลงวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๐๓ เรื่อง การเรียไรชื่อของขั้วให้ผู้บังคับบัญชา การเลี้ยงรับรองข้าราชการผู้ใหญ่ในการไปตรวจราชการ

๕.๕.๓ หนังสือกรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ที่ น.ว. ๑๕/ ๒๕๐๑ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๐๑ เรื่อง การตรวจราชการ

๕.๕.๔ หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. ๒๘๑/ ๒๔๙๖ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๔๙๖ เรื่อง การเรียไรเงินชื่อของขั้วให้แก่ผู้บังคับบัญชาในโอกาสต่าง ๆ

๕.๕.๕ หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. ๑๗๓/ ๒๔๘๗ ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๔๘๗ เรื่อง การเรียไร

๕.๖ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

๕.๗ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/ว ๑๒ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การกำชับให้ผู้บังคับบัญชารักษาวินัยของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา